

A Társaság a Szabadságjogokért jelentése a Fővárosi Önkormányzat Darvastói Foglalkoztató Intézetében tett látogatásról¹

2010 április 20-23.

A látogatás során az intézmény igazgatója és munkatársai a lehető legnagyobb mértékben segítettek a látogatók munkáját: betekintést engedtek a kért dokumentumokba, másolatok átadása mellett több kérdésről külön összefoglalót is készítettek számunkra. Biztosították, hogy az intézményben lakó személyekkel szabadon, harmadik fél jelenléte nélkül beszéljünk; látogatásunk egész ideje alatt szabadon és korlátozás nélkül mozoghattunk; az intézmény minden részét megtekinthettük.²

A látogatáson részt vettek: Kapronczay Stefánia és Verdes Tamás

1. Alapvető adatok, információk az intézményről

Az intézmény Sümegtől 10 km-re található, az egykori bauxitbánya területén létesült 1983-ban. A több épületfüzérből álló intézmény sokkal inkább egy falu, mint egy intézménykomplexum benyomását kelti, amely azonban a helyi településektől jól láthatóan elkülönülten fejlődött ki. A legközelebbi település Tárkánypuszta, ami egy csökkenő lakosságú falu. Csabrendek és Nyírád 8-10 km-re fekszik, ezek is kisebb falvak, a legközelebbi nagyobb település Sümeg, amely 10 km-re van. Tapolca 20 km-re fekszik a darvastói intézménytől. Az intézmény így [területi szegregátumot](#) képez. Az intézmény két nagyobb területre tagolódik: a három nagyobb lakóegységet és néhány kisebb épületet magába foglaló, körülkerített központi területre és az attól elkülönülő, az előbbivel szemben található apróbb családi ház jellegű, 148m² alapterületű akóotthonokból épített lakótelepre, amely szintén körül van kerítve.

Az intézményt megalakulása óta folyamatosan fejlesztették, újabb épületrészekkel, lakóházakkal bővítették. Az intézmény vezetőjének elmondása szerint a lakók önálló életvitelének támogatása 20 évvel ezelőtt kezdődött el. Az intézményben az alábbi jelentősebb fejlesztések, beruházások zajlottak:

---

¹ Az intézménylátogatás és a jelentéstétel módszertanának kidolgozásában Tóth Balázs volt segítségünkre. A látogatás során használt kérdőívek elkészítésekor a Magyar Helsinki Bizottság [Fogda- és Börtönmegfigyelő Programj](#)ának dokumentációjára, valamint a [Pszichiátriai Érdekvédelmi Fórum jelentéseire](#) támaszkodtunk.

² A jelentés első verzióját a TASZ annak nyilvánossá tétele előtt megküldte a Fővárosi Önkormányzat Szociálpolitikai Ügyosztályának, valamint a monitor-programban érintett Fővárosi Önkormányzat Darvastói Foglalkoztató Intézet vezetőjének, Vaski Ferencnek. Vaski Ferenc a jelentéshez fűzött megjegyzéseit az alábbiakban lábjegyzetekben vagy – konkrét kérdésre adott írásos válasz esetén – keretben közöljük.

Időszak	Fejlesztés	Beruházás értéke
1985	4. számú szállóépület építése	11 millió forint
1989	Foglalkoztató műhely építése	2 millió forint
1990	Félúton ház építése (8 férőhely)	1 millió forint
1990	Félúton ház építése (8 férőhely)	1,3 millió forint
1993	5 db Félúton ház (40 férőhely)	21 millió forint
2000	Félúton ház II. program – 6 db Ház (48 férőhely)	174 millió forint
2002	Félúton ház II. program – 4 db Ház (32 férőhely)	120 millió forint
2003-2005	Intézményi rekonstrukció – 2 db Kétszintes szállásépület, összesen 100 férőhely kialakítása; meglévő négy épület átalakítása, bővítése, korszerűsítése	1040 millió forint

A fentiekén kívül 2000 és 2010 között az intézményben összesen 123 millió forint értékben eszközöltek fejlesztési beruházásokat (épület-felújítások, közlekedési eszközök beszerzése, sportoláshoz szükséges infrastruktúra-fejlesztések, foglalkoztató helyiségek fejlesztése). Hamarosan sor kerül az ún. apartman-ház átadására, amely újabb 5 (két szobában 3+2 fő) lakó számára teszi lehetővé a kisebb létszámú elhelyezést. E ház a központi területen belül található, s látogatásunkkor a felújítási munkák csaknem befejeződtek. Az éves előirányzatok szerint az intézmény működési költsége 2008-ban 621 millió forintot, 2009-ben 628 millió forintot, 2010-ben várhatóan 571 millió forintot tesz ki, azonban az intézmény gazdasági vezetőjének elmondása szerint a tényleges kiadások rendre meghaladják az előirányzatot, s 2010-ben az összes kiadás 700 és 750 millió forint közé esik majd.

A 2009. évi szakmai beszámoló szerint az intézményben 170 fő foglalkoztatható, ebből akkor 162 betöltött állás volt. Szakmai ágazat-specifikus munkakörben 129 fő foglalkoztatható, ebből 121 álláshelyet töltöttek be; 103 fő szakképzett, 18 fő szakképzetlen volt.

2. Adatok az intézményben lakó személyekről

A vezetőség tájékoztatása szerint a látogatás idején az intézményben 278 enyhe és középsúlyos fokban értelmi fogyatékosnak minősített személy él, 173 férfi és 105 nő. 151 fő hagyományos intézményi ellátásban részesül, 104 fő félúton házakban lakik, 24 fő lakóotthoni ellátást vesz igénybe. Az intézmény a főváros fenntartásában működik, ezért lakóinak túlnyomó többsége – 179 fő – Budapestről származik, 74 fő Veszprém megyéből érkezett, míg további 25 fő az ország egyéb pontjairól származik.

A rendelkezésünkre bocsátott adatok szerint a lakókról az alábbiakat tudjuk: 44 fő 20 és 30 év közötti, 122 fő 30 és 40 közötti, 73 fő 40 és 50 év közötti, 30 fő 50 és 60 év közötti, 9 fő 60 év fölött van. Az intézmény tájékoztatása szerint a lakók közül 272 fő önellátásra képes, 6 fő önellátásra részben képes. A lakók fogyatékoság szerint az alábbiak szerint tagolódnak az intézmény besorolása szerint: 88 fő „debil”, 18 fő „debil markáns viselkedésromlással”, 104 fő „imbecill”, 58 fő „imbecill markáns viselkedésromlással”, 11 fő esetében rögzítettek

„mentális retardációt”, 3 fő esetében skizofréniát. A lakók közül 49 fő epilepsziás, 16 fő Down kóros, 3 fő esetében Little kórt diagnosztizáltak. 55 fő hipertóniás, 17 fő diabéteszes, 25 fő esetében enuresis nocturna diagnózis áll fenn. Az intézményben 98 fő látáskárosult, 10 fő mozgáskorlátozott, 15 fő hallássérült, és két fő néma.

A lakó közül 13 fő iskolázatlan, 103 fő foglalkoztató iskolát³ végzett, 94 fő kisegítő iskolába, 42 fő általános iskolába járt, 25 fő speciális szakiskolát végzett, szakközépiskolai végzettsége 1 főnek van. Írás-olvasás tekintetében az intézet arról tájékoztatta a látogatócsoportot, hogy a lakók közül 97 fő ír és olvas, 101 fő gyenge írási és olvasási képességgel rendelkezik, 54 fő tudja leírni a nevét, 26 fő teljesen analfabéta.

51 fő cselekvőképességet korlátozó, 70 fő cselekvőképességet kizáró gondokosság alatt áll, 157 fő cselekvőképes, ők nem állnak gondnokság alatt.

220 fő rendszeres gyógyszeresedő, 58 fő semmilyen gyógyszert nem szed. A 105 nő közül 35 esetben nem alkalmaznak semmilyen fogamzásgátló módszert, 28 személy fogamzásgátló tablettát szed, 19 fő háromhavonként injekciót kap, 9 fő esetében spirált (IUD) alkalmaznak, 14 lakó esetében petevezetékcsatlakozás után művi meddővé tételre került sor.

Az intézményben 2 fő él, akik esetében a mozgáskorlátozottság súlyossága miatt jelentős szerepe van a fizikai akadálymentesítésnek. A központi területen található legrégebbi, az 1. számú lakóépület nem akadálymentes. Az újabb építésű lakóépületek a fizikai akadálymentesség követelményeinek megfelelően lettek átalakítva. Ezen épületekben lift található és fedett függő folyosó köti össze a három épületet, így oldható meg a mozgáskorlátozott lakók mozgása az intézmény teljes területén. A látogatás során a függő folyosó ajtaja előtt nagyobb bútordarabok voltak elhelyezve, illetve az egyik épületbe vezető ajtó zárva volt. Az 1. számú lakóépületben, amely az intézmény megalakulása óta megvan, a fürdőszobákban néhány centiméter magas küszöb van, azonban ott nem lakik mozgáskorlátozott lakó. Az intézmény a lakók elhelyezésével igyekszik orvosolni a fizikai akadálymentesítés hiányosságait, amelyet azért is tehet meg, mert alacsony számú mozgáskorlátozott lakó él Darvastón.

Az intézetnek 7 db különféle méretű gépjármű van a tulajdonában, amely a lakók és a dolgozók szállítását szolgálja.

Az intézetet 2009. során 2 fő hagyta el úgy, hogy nem más intézménybe került. Az intézményben elhalálozás, illetve az intézetből való elkerülés folytán van lehetőség új lakók felvételére, a éves fluktuáció nem haladja meg az évi 5-7 főt.

3. Az intézmény szakmai tevékenységéről

3.1. A lakóknak nyújtott általános szolgáltatások

Az intézmény igen kiterjedt, széleskörű szakmai tevékenységet végez, a lakók számára számos programot biztosít. A 2009. évi szakmai beszámoló szerint a tárgyévben az alábbi tevékenységeket végezték:

2009 szeptemberétől az intézmény mentálhigiénés csoportokat szervez, amelyekben az

---

3 Speciálisan értelmi fogyatékos tanulók iskoláztatását végző iskola.

intézmény valamennyi lakójának lehetősége van részt venni. Ugyanebben az évben alakult meg a pedagógiai-fejlesztő csoport, amelynek feladata a lakók fejlesztésével kapcsolatos teendők tervezése, elvégzése és dokumentálása. A fejlesztő pedagógusok egy-egy gondozási egység irányításáért is felelősek. Az intézményen belül a törvényi előírásoknak megfelelően – egyéni fejlesztési tervek alapján – egyéni fejlesztés folyik. Az egyéni fejlesztési terveket fél évenként felülvizsgálják, szükség esetén módosítják. Az esetmunka-koordinátor vezetésével lehetőség van arra, hogy az „alkalmazkodási problémákkal” küzdő lakók megsegítése érdekében esetmegbeszéléseket tartsanak; ezek során egyéni esetkezelési terveket dolgoznak ki.

Az esetmegbeszélő csoport ülésen a lakó alapesetben nem vesz részt, azon a vele kapcsolatba kerülő szakemberek beszélnek át a problémákat és a teendőket. A lakóval pedig az egyéni tervet, a teendőket közlik. Bizonyos esetekben a lakót is meghívják magára a beszélgetésre. Az intézet a bentlakó pároknak ún. párkapcsolati tábor is szervez, amely során a lakók a párkapcsolati problémák, konfliktusok kezelésével kapcsolatban kapnak segítséget. Ezenfelül konfliktuskezelő és személyiség-fejlesztő csoport működik az esetmegbeszélő munkához kapcsolódóan.

Az intézményben egyénre szabott mozgáskoordinációs programokat működtetnek, ennek keretében a lakókat különféle sporttevékenységekbe vonják be. E tevékenységprofil megvalósítását segíti az, hogy az intézmény a Magyar Speciális Olimpiai Szövetség tagja. Az elmúlt években a lakók 80%-t vonták be valamilyen sportfoglalkozásba (atlétika, kerékpározás, úszás, petanque, boccia, torna, labdarúgás, tollaslabda, asztalitenisz). A versenysportok mellett tömegsport jellegű tevékenységek is hozzáférhetők a lakók számára (gyalogtúrák, uszodalátogatás stb.) A lakók havi rendszerességgel utazhatnak a pápai uszodába.

Az intézmény számos szabadidős foglalkozást szervez a lakóknak: kézműves foglalkozások, sportprogramok, zenei foglalkozások, táncoktatás, irodalmi, könyvtári foglalkozás, közösségfejlesztő foglalkozások, aerobic torna, kirándulások, táncos összejövetelek, színház- és koncertlátogatások, üdülések és táborozások. 2009-ben összesen 169 fő üdült Kehidakustányban, Fonyódligeten, Lentiben, Szerencsen, Szegeden, Dunakanyarban, Igalon, Horvátországban. 2009-ben összesen 94 alkalommal került sor egy vagy több napos sport-, kulturális vagy szórakoztató külső helyszínen szervezett programok megvalósítására. A lakók beszámolóí alapján világos, hogy a többség nagyon élvezi ezeket a programokat, többen nagyon büszkén számoltak be a sport, a művészetek terén elért eredményeikről. Ugyanakkor a beszámolók alapján az is kiderült, hogy többen szeretnének ennél is gyakrabban elmenni.

Az intézmény a kevés pénzügyi forrással rendelkező lakók részére szervez nyári táborot olyan formában, hogy az év közbeni munkáért cserébe nyaralhatnak Fonyódligeten.⁴ Ez az ún. „szegények tábora”, így szinte valamennyi lakónak lehetősége van az intézmény elhagyására hosszabb időre a nyári hónapok során. Szintén a rosszabb anyagi helyzetben lévő lakókat segíti az intézményben élők megsegítésére létrehozott alapítvány, amelyet az egyik lakó szülője alapított az intézmény megalakulása után nem sokkal.

Mind a dolgozók, mind a lakók megerősítették, hogy a közelmúltban történt bányaomlás, s az egyik lakó eltűnése miatt bevezetett „kijárási tilalom” megnehezíti a lakók életét. A baleset előtt sokkal szabadabban mászkálhattak a lakók a környéken, míg azóta biztonsági okokból

⁴ Vaski Ferenc megjegyzése: „Az év közbeni munkáért bért kaptak, az egyébként kevés pénzzel rendelkező lakóinkat támogattuk elismerve helyállásukat.”

ezt nem tehetik meg. Ez a korlátozás sokak számára életminőségbeli romlást jelent a beszámolók alapján. Ezt az egyik dolgozó is megerősítette a vele folytatott személyes interjú során, melyben kiemelte, hogy szerinte sok lakó nehezen látja át a környező bányámlások jelentőségét, így nehezen tolerálják a kijárásban való korlátozást. A lakók egyike említette az ún. „népszámlálást”, ami azt jelenti, hogy este fél és háromnegyed hét között mindenkinek a szobájában vagy épületében kell tartózkodnia. Ezt a kötelezettséget a darvastói intézmény hátrányai közé sorolta.

Kérdés az intézményvezetőhöz: Mi az oka a „népszámlálásnak”?

Vaski Ferenc válasza: „Az esti műszak átadásakor a munkatársaknak valóban kötelességük meggyőződni arról, hogy esetleg állapota miatt nem bolyongott-e el valaki. Ha például sportol nyilván tudják, hogy hol van és nem kell a szobájába menni.” A „kijárási tilalom”-ról: „Hatóság által elrendelt, általunk támogatott megoldás lakóink biztonsága érdekében. A veszélyeztetett területekre vonatkozik a mozgás korlátozása”

A lakók heti két alkalommal vehetnek részt a hitéletüket erősítő vallásos foglalkozásokon; az intézményben havonként szentmisét tartanak. Sümege és Csabrendekre a lakók igény szerint utazhatnak egyházi programokra, szentmisére. Az intézmény vezetője a problémák között említette, hogy minden felekezettől rendelkezésre álljon lelkipásztor a lakók számára, evangélikus lelkésznek egyelőre nem volt alkalma az intézetet meglátogatni.

Az intézmény vezetője az aktuális kérdések, felmerülő problémák megoldása érdekében lakógyűléseket hív össze. 2009-ben az alábbi témákban, ügyekben került sor lakógyűlések megtartására: (1) egy lakó gyógyszerbevitel kapcsán tanúsított viselkedése, az egymás közötti megfelelő hangnem megtalálása; (2) a Minőség Értékelő Csoport munkájáról tartott beszámoló; (3) a szociális foglalkoztatás során a munkaidő pontos betartásának megbeszélése, (4) a 2009. szeptember 14-től kezdődő komplex fenntartói ellenőrzéssel kapcsolatos tájékoztatás; (5) a 2009. szeptember 1-től életbelépő új szervezeti struktúrával kapcsolatos ügyek megbeszélése.

Az intézményben a jogszabályoknak megfelelően érdekképviselői fórum működik, amely 2009-ben negyedévenként ülésezett. A Minőség Értékelő Csoport negyedévenként tartott megbeszélést; az ellátottjogi képviselő havonként tartott fogadóórát. Az intézményben minden év júniusában megrendezésre kerülnek a Darvastói Szakmai Napok, amelyen meghívott előadók részvételével az intézményi élet javításának lehetőségeiről folytatnak szakmai diskurzust.

3. 2. Szociális foglalkoztatás

Darvastón a lakók intézményen belüli szociális foglalkoztatásban vehetnek részt. 2009-ben 83 fő munka-rehabilitációs foglalkoztatásban, 92 fő fejlesztő felkészítő foglalkoztatásban való részvételére van engedélye az intézménynek. 2009. április 1-jei adat szerint munka-rehabilitációs foglalkoztatásban 69 fő, fejlesztő-felkészítő foglalkoztatásban 87 fő vesz részt az intézet szervezésében, míg a Kézmű Fővárosi Kézműipari Kht. 47 főt foglalkoztat az intézmény lakói közül fejlesztő felkészítő munkavégzés keretében. A munka-rehabilitációs tevékenység célja a lakók munkaegészségének, testi és szellemi képességeinek fejlesztése munkavégzéssel történő megőrzése, valamint a fejlesztő felkészítő foglalkoztatásban való

részvétel előkészítése. A fejlesztő felkészítő foglalkoztatás célja az önálló munkavégző képesség kialakítása, helyreállítása, fejlesztése, valamint a lakók felkészítése a védett munkahelyen vagy nyílt munkaerő-piacon történő önálló munkavégzésre. Ezentúl 5 főt foglalkoztatnak külső, nem a szociális rendszerben tartozó munkáltatók.

A munka-rehabilitációban részt vevő személyek az alábbi tevékenységeket végzik:

- Az intézmény működési körébe tartozó kisegítő és kiegészítő tevékenységek: konyhaüzemi munka, mosodai munka, mezőgazdasági és parkfenntartási munka, takarítás, portaszolgálat.
- Foglalkoztató műhelyben végzett munka, ipari tevékenységek: szőnyeggyártás, hulladék újrahasznosítása, famunkák, parafatermékek és fonottáru gyártása, papír csomagolóeszközök gyártása, irodai papíráru gyártása, feldolgozóipari tevékenységek, seprű- és kefégyártás.
- Külső területen, megállapodás alapján végzett tevékenységek: növénytermesztési szolgáltatások, takarítás, zöldterület-kezelés.
- Művészeti tevékenység: előadó-művészet.

A fejlesztő felkészítésben részt vevő személyek az alábbi tevékenységeket végzik:

- Külső területen, megállapodás alapján végzett tevékenységek: növénytermesztési szolgáltatás, általános épülettakarítás, zöldterület-kezelés.
- Foglalkoztató műhely, ipari tevékenység: fa- és parafatermékek, fonott áru gyártása, seprű- és kefégyártás, papír csomagolóeszköz gyártása, irodai papíráru gyártása, feldolgozóipari tevékenységek.
- Az intézmény működési körébe tartozó kisegítő, kiegészítő tevékenységek: konyhaüzemi, mosodai munkák, portaszolgálat, mezőgazdasági parkfenntartás, zöldterület-kezelés.
- Művészeti tevékenységek: előadó-művészet.

Az intézmény által foglalkoztatott lakók jelenleg napi 5 órában végeznek munkát, míg a Kézmű Kht. foglalkoztatásában állók napi 4 órában. Az intézmény szervezésében kosárfonó szakmunkás végzettséget, illetve népi kismesterség, valamint park- és település karbantartó oklevelet szereztek lakók.

4. A lakók életminősége, az intézményi életmód meghatározó területei

4. 1. Az intézményben tapasztalható légkör, általános tapasztalatok és benyomások

A lakók az intézmény területén szabadon járhatnak-kelhetnek, fizikai mozgásuk elé az intézmény munkatársai nem gördítenek akadályt. Az intézmény igen nagy területen terjed szét, számos sportolási lehetőség áll rendelkezésre. Látogatásunkkor mozgalmos életet találtunk, számos esemény, foglalkozás, munkavégző tevékenység folyt egymással párhuzamosan. A lakók legnagyobb többsége valamilyen aktív tevékenységgel foglalta el magát a nap legnagyobb részében. Az intézményben a lakók egy része mindennapos tevékenységeket végzett, mások dolgoztak vagy éppen egy-egy közös programra, fellépésre készültek. A lakók fizikai megjelenése, ápoltsága átlagos vagy valamivel átlagon aluli volt: fizikai állapotát tekintve elhanyagolt személlyel nem találtunk.

4. 2. Fizikai körülmények, intim szféra

Az intézményhez tartozó lakóépületek és melléképületek általában jó benyomást keltenek, jó állapotban vannak. A központi épületekben átlagosan négyen laknak egy szobában, vannak olyan szobák, ahol hárman, illetve olyan is, ahol átmenetileg öten. A fürdőszoba melletti szobák a 1. épület 1. emeletén beáztak, ezek kiszáradásig fognak öten lakni néhány szobában. A szobákban az ágyak között térelválasztó van. A négyzet alakú szobák falai mellett találhatóak az ágyak, míg közében asztal és fotelek, székek. A lakószobák többségében több televízió, DVD-lejátszó és hifitorony is van. A lakóépületekben élők közül többen elmondták, hogy tudják, hogy más intézetekben többen laknak egy szobában, de a négy személy is sok, s az együttélésekből időnként konfliktusok fakadnak.

A lakóotthonokban és a Félúton házakban átlagosan két fő lakik egy szobában, összesen 4 szobában. A bányaomlások miatt le kellett zárni 4 Félúton házat, ezért átmenetileg vannak olyan Félúton házak, ahol az egyik közös helységben ezenfelül laknak még hárman. A szobák berendezése jó állapotú. Az ágyak lecserélése folyamatban van, már több lakó megkapta az egyéni igényeire szabott ágylát (magasított), szükség szerint bevont matracokkal. A szobák berendezése és az emeleti társalgók, a folyosók is a lehetőségekhez képest otthonosak voltak.

A lakószobák az intézmény teljes területén a lakók saját igényei szerint egyes szobákban jóval több személyes tárgy, míg máshol kevés volt található. A szobák mindegyikében volt az ott lakóknak kulccsal zárható szekrénye. Az intézmény vezetősége által elmondottak szerint a Félúton házakban lakók kaphatnak saját kulcsot a házhoz, amelyben élnek.

Kérdés az intézményvezetőhöz: Hány a Félúton élő lakónak van saját kulcsa a házhoz, amelyben lakik?

Vaski Ferenc válasza: A Félúton házakban lakók kapnak saját kulcsot a házhoz, amelyben laknak.

4. 3. Az intézmény napirendje, az intézményből való eltávozás

Az intézmény napirendjét és az intézmény elhagyásának módját a házirend szabályozza. A felkelés és a lefekvés idejét a lakók választhatják meg, amennyiben alkalmazkodnak a munkavégzés, valamint az étkezések előzetesen rögzített idejéhez, s figyelemmel vannak lakótársaikra. Az ébresztés időpontja a napi programhoz igazodik, így hétköznap reggel hatkor, szabad- és munkaszüneti napokon reggel kilenc óráig kerül rá sor. A lefekvés ideje szabadon választható. A későn fekvők felé elvárás, hogy szobatársaik nyugalma érdekében ágyukat már korábban készítsék elő. Lámpát, olvasólámpát a szobatársak beleegyezésével 22 óra után is használhatnak. A társalgó hétköznap 22 óráig, szabad- és munkaszüneti napokon 24 óráig vehető igénybe. A napirend ilyenén meghatározása ellen a beszélgetések során a lakók nem emeltek kifogást.

4. 4. Kapcsolattartás a külvilággal

Az intézmény munkatársai – a 2009. évi szakmai beszámoló szerint – igyekeznek minden segítséget megadni a hozzátartozókkal, gondnokokkal való kapcsolattartáshoz. Minden hónap

első szombatján megszervezik a hozzátartozók beszállítását Sümegről és Tapolcáról a lakókhoz. Segítséget nyújtanak a levélírásban, rendszeresen tájékoztatják a lakókat, gondnokokat a lakókkal kapcsolatos eseményekről. A beszélgetéseken több lakó is sérelmezte, hogy a fővárosban élő családtagjaival nem tud megfelelő kapcsolatot tartani, mivel az intézmény Budapeستől távol helyezkedik el, és rokonainak gondot jelent az utazás, illetve, számára nem megoldható az, hogy a fővárosba utazzon. Több alkalommal is jelezték a lakók, hogy ezért elzárva érzik magukat.⁵

A lakók, amennyiben erre igényük van, szabadon rendelhetnek maguknak újságokat, folyóiratokat, nézhetnek televíziót. Az intézmény tervei között szerepel, hogy a lakók számára rendszeres internet-hozzáférést biztosítanak. Egy meg nem nyert pályázat után a Főváros tárgyi segítségével, önerőből igyekeznek megteremtetni az internet használat lehetőségét. A lakók nagy többségének van saját mobiltelefonja. A mobil hálózatok az intézmény elhelyezkedése miatt igen kiszámíthatatlanul és gyengén működnek.

A házirend szerint az intézményből minden lakó szabadon kijárhat. Amennyiben az éjszakát máshol szeretné tölteni, a befogadó személytől előzetesen felelősségvállaló nyilatkozatra van szükség. Eltávozásra az intézmény lakója csak előzetes bejelentés alapján, az intézmény vezetőjének vagy megbízottjának engedélyével mehet.⁶ A lakó eltávozása csak akkor tagadható meg, ha a jogosult kezelőorvosa vagy a vele dolgozó szakember véleménye szerint önmagára vagy másokra veszélyt jelenthet.

Az intézmény vezetésével folytatott beszélgetés során elhangzott, hogy havi rendszerességgel 25-30 főt látogatnak, s legalább 15-20 személy hetente-kéthetente hazautazik. Az ünnepekkor 80-90 fő hagyja el az intézményt, s mennek vagy a családjukhoz vagy más intézményekbe látogatóba. Karácsonykor külön buszjáratot szerveznek a lakók hazautaztatására. A félévi-évi rendszerességgel, az ún. szülői értekezleten és a lakók napján kb. 100 főhöz jönnek. A viszonylag alacsony számokra többek között az intézmény azon sajátossága ad magyarázatot, hogy a lakók döntő többsége gyermekvédelmi gondozásból került az intézménybe, tehát már 18 éves korának betöltését megelőzően sem éltek családban. Korábban gyakrabban került sor a környező települések diszkóinak meglátogatására, az utóbbi években is ha valamilyen programra több lakó igényt tart, akkor azt igyekeznek megszervezni.

A személyes interjúk során több, évtizedek óta az intézetben élő jelezte, hogy hiányoznak neki a régi programok, szívesen járna el esténként gyakrabban.

A személyes interjúk során elhangzott, hogy előfordul, hogy a dolgozók azt mondják a lakóknak, hogy ha nem végzi el a dolgát, nem jön vissza időre stb. akkor legközelebb nem mehet ki. A személyes szabadság megvonásának büntetésként való alkalmazása tilos, a kijárási korlátozására csak a házirendben meghatározottak szerint kerülhet sor. Több lakó panaszolta, hogy az intézményből való önálló eltávozásra nincs lehetősége, az intézmény munkatársai ehhez gyakorta nem járulnak hozzá, a szükséges engedélyt nem kapják meg. Ugyancsak sérelmezték, hogy sok esetben azért nem tudják elhagyni az intézmény területét, mert nincs

---

5 Vaski Ferenc megjegyzése: „A kapcsolattartás nem csak ezért nehezített. A családból érkezők elhelyezési kérelmét vagy a lakónk, vagy hozzátartozója adta be a darvastói elhelyezésre.”

6 Vaski Ferenc megjegyzése: „Például munkaviszonyban álló lakó a Munka Törvénykönyve szerinti munkaviszonyban áll, vagyis munkahelyről való távozást be kell jelenteni vagy szabadságot kell kérni. Vagy ha 3 napig nem tudjuk, hogy hová ment miután féltjük nyilván keresni fogjuk.”

olyan személy, aki személyes ismerősük révén felelősséget vállalna értük. További panasz volt az, hogy Sümegen és Tapolcán azért nem tudnak esti programokon (diszkó, mozi koncert stb.) részt venni, mert este már nem tudnának hazajutni onnan, ezért el sem indulnak szórakozni.

Ajánlás: Javasoljuk, hogy fordítsanak fokozott figyelmet arra, hogy a lakók számára egyértelműek legyenek az eltávozás szabályai, valamint arra, hogy az eltávozást megvonását büntetesként vagy fegyelmezési eszközként egyetlen lakóval szemben se alkalmazzák. Tekintettel arra, hogy a lakók számára különösen nagy jelentősége van a helyi társadalom életében való részvételnek, javasoljuk, hogy az intézmény vizsgálja meg, hogy milyen eszközökkel, intézkedésekkel tehetné lehetővé, hogy a lakók részt vehessenek a környékbeli települések esti programjain.

Vaski Ferenc megjegyzése: „A személyes szabadság megvonása nem szerepel az alkalmazott szakmai megoldások között. Ha valakit valahová nem fogadnak be – rokonok – akkor nem küldhetjük oda. A konkrét panasz ismerete nélkül nem tudok a fenti megállapítással egyetérteni.” „Ha egy program esti időpontra esik, munkatársaim minden esetben ezt megszervezik, segítenek a kiutazásban például színházi előadás, koncert, stb.”

4. 4. A lakók egészségügyi ellátása

Az intézménynek – a többszöri pályáztatás és egyeztetések ellenére – nincs főállású orvosa, az alapellátás körében felmerülő feladatokat az intézménybe hetenként két alkalommal bejáró háziorvos látja el. 2009-ben valamennyi lakónál teljes körű laborvizsgálatot végeztek. Az eredmények megmutatták, hogy számos lakónak magas a koleszterin szintje, ezen kívül pajzsmirigy túl- vagy alulműködést, anémiát, illetve magas vércukorszintet tapasztaltak. A diagnózisok felállítását a megfelelő gyógyszeres vagy diétás terápiák beindítása követte. 2009 őszén minden lakónál tüdőszűrést végeztek; valamint felülvizsgálták az orvosi segédeszközök használatának indikációit. A lakók számára rendszeresen biztosított a fogászati, szemészeti és bőrgyógyászati szűrésen való részvétel. Az intézmény 2009 őszére tervezett nőgyógyászati szűrést a Magyar Posta szűrőbuszával, erre azonban később, 2010 tavaszán került sor.

Kérdés az intézményvezetőhöz: Mikor került sor a nőgyógyászati szűrésekre?
--

Az intézmény számára komoly nehézséget jelentett az, hogy a lakók csak nehezen fértek hozzá időben a megfelelő orvosi ellátáshoz. Minden esetben időpontot kell kérniük, gyakorta hosszasan kell várakozni addig, amíg eljutnak az orvosi rendelésre. 2009-ben az intézményben nem volt olyan fertőzés, amely az ÁNTSZ közbenjárását igényelte volna. Az adott évben 21 fő 165 napot töltött kórházban, 2 fő elhalálozott.

Vaski Ferenc megjegyzése: „Minden esetben az egészségügyi ellátás szabályai vonatkoznak a darvastói intézményben élőkre is. Halaszthatatlan esetben a szükséges orvosi ellátást mindenki megkapja.”

Az intézményben minden hónapban ellenőrzik a lakók testsúlyát, pulzusát, vérnyomását, vizeletét, az esetleges bőrreakciókat, élőlökőket. A magas vérnyomású lakók esetében hetente egy alkalommal tartanak RR ellenőrzést, a diabéteszben szenvedő lakónál rendszeresen vércukor profilt készítenek. Az intézményben fél évenként elvégzik a lakók

BMI-testtömegindex vizsgálatát. 2009 első félévében 26 fő bizonyult alultápláltnak, a második félévben csökkent a számuk, s az éves szakmai beszámoló lezárásának pillanatában 17 fő volt alultáplált. Az alultáplált lakók számára Nutricia és Nestlé táplálék-kiegészítőket biztosítanak. A mentálhigiénés és az egészségügyi csoport együttes munkájának eredményeként az utóbbi időszakban az esetenként alkalmazott antidepresszánsok és antipszichotikumok használata jelentősen csökkent.

Az intézményben folyó munkát hatóságok és hivatalok rendszeresen ellenőrzik: 2009-ben mindösszesen 15 alkalommal – előzetes bejelentéssel vagy előzetes bejelentés nélkül – jártak ellenőrök az intézményben.

Lakók több esetben beszámoltak arról, hogy nem tájékoztatták őket, nem kérték ki a véleményüket az egyes egészségügyi beavatkozások előtt.⁷ A női lakók közül többen említették, hogy bár nem szeretnék meghatározott fogamzásgátlási módszert igénybe venni, hanem másfajta részesítenének előnyben, nincs lehetőségük választani. Az egészségügyi törvény szerint a korlátozottan cselekvőképes és a cselekvőképtelen betegeket is tájékoztatni kell olyan formában, ahogyan az számára érthető, s véleményét a szakmailag lehetséges mértékig figyelembe kell venni (az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 13. § (8) és 16. § (5) bekezdései).

Ajánlás: Javasoljuk, hogy fordítsanak fokozott figyelmet a lakók tájékoztatására és véleményének kikérése az egészségügyi ellátások terén, ennek alapjogi jelentősége mellett gyakorlati fontossága is van a terápiák sikeressége szempontjából.

4. 5. Konfliktusok és a konfliktuskezelés

A konfliktusok kezelését szolgálja többek között az esetmegbeszélő csoport, az ún. dühterápia, amelyet a gyógytornász tart.

A látogatás során folytatott személyes beszélgetésekből az derült ki, hogy velünk beszélgetők túlnyomó többsége még nem látott olyat, és nem is tud olyanról, hogy lakót tetteleg bántalmazott volna dolgozó (több olyan lakóval is beszélünk, aki több mint egy évtizede az intézmény lakója). A vezetőség beszámolója alapján az intézmény fennállása óta ilyen esetre nem volt példa. Az elmondások alapján egy korábban ott dolgozó alkalmazott ütött meg lakót, de ő már régen nem áll az intézmény alkalmazásában. Egy másik beszámoló alapján két, jelenleg is az intézményben dolgozó esetében előfordult, hogy fejen ütötték az egyik lakót. Az erről beszámoló lakó megnevezte a dolgozókat, akiknek a kilétét jeleztük a látogatást követően az intézményvezetőnek, aki ígéretet tett az eset kivizsgálására.

Az eset kivizsgálásának eredményei, az intézményvezető megjegyzése:

Vaski Ferenc megjegyzése: „A panasz kivizsgálása megtörtént, meghallgatott lakóink ilyen panaszt az általam felkért team-nek nem jeleztek.”

Az egyik dolgozó elmondta, hogy a két év alatt, amióta az intézetnél dolgozik, egyszer látta, hogy lakó nekiment és bántalmazni próbált egy dolgozót. A beszámolók alapján gyakrabban

---

⁷ Vaski Ferenc megjegyzése: „Ebben az esetben csak a konkrét panaszról tudok nyilatkozni.”

fordul elő, hogy lakó lakóval keveredik fizikai atrocitásba, de ez is igen ritka. Súlyos verekedés nem alakul ki, mert mindig ott van dolgozó, esetleg lakó, aki közbe lépjen. Azoknak a lakóknak a többsége, akikkel beszélünk, úgy vélték, hogy gondozók viselkedése nagyban múlik az ő viselkedésükön, mindkét oldalon meghatározó az aznapi hangulat. Néhány esetben kifogásolták, hogy előfordul, hogy a dolgozó az otthoni, intézetben kívüli problémákat behozza a munkába. A lakók és a dolgozók egybehangzóan elmondták, hogy a legnagyobb problémát a lopások jelentik, amely ellen igyekeznek védekezni.

A házirend a korlátozó intézkedések vonatkozásában a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően szabályozza az alkalmazható eljárásokat. A panaszjoggal kapcsolatban azt rögzíti a házirend, hogy a korlátozó intézkedések ellen a Főpolgármester felé lehet panasszal élni.

Ajánlás: A panasztételt megkönnyítő eszközöknek fontos szerepük lehet abban, hogy az azzal élni kívánó lakók, a személyes szabadságukba súlyosan beavatkozó, de ugyanakkor sok esetben indokolt korlátozó intézkedések ellen a megfelelő módon panaszt tudjanak tenni. Javasoljuk, hogy az intézmény dolgozza ki a panasztétel megkönnyítését segítő eszközöket (elérhető formanyomtatvány, levelezési cím, a panasz eljárására vonatkozó leírás), és ezeket tegye minden lakó számára jól hozzáférhetővé.

Vaski Ferenc megjegyzése: „Az ellátottjogi képviselő, valamint az intézmény is segíti lakóit panasztételi joguk gyakorlásában.”

4. 6. Párkapcsolat, magánélet, privacy

A Félúton házakban, illetve a rehabilitációs lakóotthonokban élők közül többen élnek párban. A dolgozók beszámolója alapján 22 pár él együtt, ezek kizárólag heteroszexuális párok. Házastársak nincsenek. A vezetőséggel folytatott beszélgetés során kiderült, hogy ha úgy látják, hogy egy pár hosszabb ideje együtt van, akkor a lehetőségek és a lakók önellátási képessége fényében mindent megtesznek azért, hogy össze tudjanak költözni. A dolgozók elmondása szerint túl nagy kötelék volna számukra egy hivatalos házasság és esküvő, de eljegyzés azért előfordul. Ugyanakkor több pár elmondása szerint ők szívesen összeházasodnának hivatalosan, de erre nincs lehetőségük.

A lakók közül többen is elmondták, hogy az intézetben lakók nem vállalhatnak gyereket. Ezt a lakók egy része sérelmezte, a többségük úgy vélte, hogy nem lenne jó az intézeti körülmények közé gyermeket szülni. A női lakók közül 35 személy esetében semmilyen fogamzásgátló módszert nem alkalmaznak, s petevezeték elkötésre sem került sor.

Vaski Ferenc megjegyzése: „Voltak szülések, jelenleg is van várandós kismamánk. Az intézmény felnőtt korú ellátottak gondozását teszi lehetővé.”

Vannak homoszexuális párok is a dolgozók és lakók egybehangzó elmondása szerint. A vezetőség elmondása szerint nem avatkoznak bele ezekbe a kapcsolatokba, vannak olyan homoszexuális párok, akik egy szobában élnek a központi terület valamelyik lakóépületében. Az egyik beszélgetésben során elhangzott, hogy a dolgozók és a lakók is gyakran igen ellenségesen viselkednek a homoszexuális párokkal szemben.⁸

---

⁸ Vaski Ferenc megjegyzése: „Konkrét panasz ismerete nélkül a felvetés nem kezelhető; az intézmény és munkatársaim nem diszkriminatívak a homoszexuális lakókkal szemben. A homoszexualitásból fakadó nemi erőszak és a homoszexuális párok együttélése két külön téma. Az utóbbi esetben a tény az intézmény tudomásul veszi.”

Ajánlás: Javasoljuk, hogy az intézmény fordítson kiemelt figyelmet a homoszexuális párok együttélésének fokozott tiszteletben tartására.

A földszinten lévő fürdőszobák ablakain vannak redőnyök.

4.7. Ruházat, étkezés, dohányzás és alkoholfogyasztás

A lakók ruházati szükségleteit rendszerint a saját pénzükből fedezik, s évszak változáskor a gondozókkal, segítőkkel közösen vásárolnak be. A rossz anyagi helyzetű lakók számára a ruházzkodáshoz az intézmény nyújt segítséget.

A lakók igényei szerint van lehetőség a közös étkezéseken túl is főzésre, élelmiszer beszerzésre. Az intézet területén működik büfé hétköznapi délutánonként és szombat délelőttönként. Ennek árai megfelelnek az átlagos bolti áraknak. A lakóotthonokban és Félúton házakban élőknek van lehetőségük önálló főzésre, látogatásunk során több esetben tapasztaltuk is, hogy élnek e lehetőséggel. Az élelmiszer beszerzésére az intézet segítséget nyújt a környező települések boltjai szupermarketjei elérésének megszervezésével. Vannak olyan lakók, akik számára a segítők főznek, egyéni megbeszélés alapján (van olyan lakó, akinek erre egészségügyi okokból van szüksége).

Az intézményben működik az ún. ételmezési bizottság, amelynek van lakó tagja is. A házakban lakók közösen leadhatják igényeiket, amelyeket a bizottság összesít, s ez alapján állítják össze a heti menüt. Az ételmezési bizottság legalább negyedévente ülésezik, amelyen megtárgyalják a felmerülő problémákat, s igyekeznek megoldást találni rájuk. Az elhangzottakról jegyzőkönyv készül. A látogatásunk során változatosnak mondható menüt láttunk, amelyben a hagyományos ételek (húsleves, káposztás tészta) mellett modernebbek is helyet kaptak (pl. hot dog). Az intézetben dolgozik dietetikus végzettségű munkatárs, aki segít az étrend összeállításában.

Napi négyeszeri étkezést biztosít a térítési díjból az intézet. A látogatás során a látogatócsoport tagjai is itt fogyasztottak ebédet. A lakókkal folytatott beszélgetésekből vegyes kép rajzolódik ki, voltak lakók, akik elégedettségüket fejezték ki, mind az étel minősége, mind mennyisége kapcsán. Míg mások kevesellték a mennyiséget, sérelmezték, hogy nem kaphatnak repetát, s többen panaszolták az ételek egyhangúságát, íztelenségét.⁹ A látogatás során elfogyasztott ételek minősége és mennyisége egy nagy tömegnek főző, sok fajta igényt kiszolgálni igyekvő konyhának megfelelő volt. A házirend rendezi az ételmezéssel kapcsolatos észrevételek bejelentésének rendjét, az avval kapcsolatban megtett intézkedésekről a bejelentést tevőt is értesíteni kell.

Vannak lakók, akik egészségügyi szükségleteik miatt a többiektől eltérő étrendet kapnak, vannak lakók, akik pépes ételt tudnak csak megenni, vannak akik a diabéteszüknek megfelelő ellátást kapnak. Nincs olyan lakó, aki vallási okokból étkezik a többségtől eltérően.

A lakók közül nagyon sokan dohányoznak, bár az intézmény segíteni próbálja a leszokást. Azok a lakók, aki jól be tudják osztani a cigarettájukat egy hétre előre megkaphatják azt, míg

---

⁹ Vaski Ferenc megjegyzése: „Repetára minden esetben van mód. Természetesen a büféből vásárolt egy pár kolbász elfogyasztása után a vacsorának más íze van. Az intézmény a fogyókúrás étkezést kérő lakókat, valamint a diabéteszes problémákkal küzdőket támogatja problémáik kezelésében, amire a válasz nem egyszer panasz az étel mennyiségére vonatkozóan.”

vannak, akiknek a munka közbeni szünetekben a gondozók adnak egy-egy szálát. A házirend a kijelölt helyen való dohányzásról és az előírások betartásáról rendelkezik. A büfében lehet cigarettát vásárolni. A lakók közül kevesen isznak rendszeresen alkoholt, a többség első sorban ünnepek, közös mulatságok alkalmával fogyaszt néhány pohárral a vezetőség elmondása alapján. A házirend szerint kis mennyiségű alkohol fogyasztása megengedett, amíg ez nem zavarja az intézmény rendjét, a többi lakót. Ugyanakkor a házirend a veszélyes tárgyak körébe sorolja az alkoholt, amit lakó nem tarthat magánál.

Ajánlás: Az intézet vizsgálja felül a házirendet, s javítsa ki az ellentmondásokat, hogy a szabályok valóban eligazodást nyújtsanak mind a lakók, mind a dolgozók számára az intézmény rendjét illetően.¹⁰

4.8. A pénzkezelés szabályai

Az intézményben a lakók általában nem önállóan kezelik pénzüket. A pénzkezeléshez többnyire banki letétet alkalmaznak: az intézmény által kezelt, közös számlán a lakók jövedelmei elkülönítetten, személyre szólóan kerülnek elhelyezésre. A lakók jövedelmeit ebben az esetben a banki letétre utalják át. A lakók közül többen sérelmezték, hogy a pénzkezelés e formája révén nehezebben, körülményesen jutnak a pénzükhöz, ha valamit vásárolni szeretnének. Többen sérelmezték, hogy saját pénzüket így minden esetben külön kell kérniük, ami esetenként megalázó számukra. A banki letét alkalmazásáról a lakók vagy törvényes képviselőik az intézményi jogviszony létesítésekor vagy később külön nyilatkozatban rendelkezhetnek.¹¹

Kérdés az intézményvezetőhöz: a banki letét létrehozásáról a lakóknak az intézményi jogviszony létesítésekor kötelezően rendelkezniük kell-e? Jelenleg az intézményben lakó személyek közül hány olyan lakó van, akik jövedelmükről nem a letéti számlán keresztül, hanem önállóan rendelkeznek?

Ajánlás: Javasoljuk, hogy az intézményi vizsgálja felül a letétek kezelésének gyakorlatát, és törekedjen rá, hogy a lehető legtöbb lakó önállóan rendelkezessen a saját bankszámláján történő pénzmozgásokról. Az intézményben élő cselekvőképes személyek esetében ennek jogi akadálya nincs, s meglátásunk szerint ez jelentősen javíthatná az intézményben élő személyek társadalmi integrálódásának esélyét, amennyiben saját tapasztalatokat szerezhethének a pénzkezelésről és az azzal járó felelősségről.¹²

4.9. Választójog:

Mivel az intézetben kiemelkedően sok gondnokság alatt nem álló személy él, sokan szavazhatnak. Több lakó egymástól függetlenül is elmesélte, hogy egy számukra idegen

¹⁰ Vaski Ferenc megjegyzése: „Több alkoholbeteg lakó gyógyult meg akik köszönik a segítséget. Aki kontroll nélkül szeretne inni és agresszív társaival szemben ezt a megoldást intézményen belül támogatni nem tudjuk.”

¹¹ Vaski Ferenc megjegyzése: „A pénzkezelésre vonatkozóan egy alaptétel Darvastón: a lakóknak mindig kevés a pénzüik az Ő megítélésük szerint. Csak azzal gazdálkodhatnak ami van. A gazdálkodni tudó lakóinknak saját bankkártyája van.”

¹² Vaski Ferenc megjegyzése: „Ha valaki egyszerre elkölti a pénzét és a következő héten nincs, ebből természetes módon konfliktus fakad.”

ember jött el a kopogtató céduláikért, amelyet ők odaadtak neki. Az idegen ember nem a dolgozókkal érkezett, nem világos, hogy bárki a dolgozók vagy a vezetőség közül észlelte-e a jelenlétét. Az általunk meghallgatott cselekvőképes lakók közül senki sem szavazott.

Kérdés az intézményvezetőhöz: Sor került-e, és ha igen, hogyan kerülhetett sor a lakók kopogtató-céduláinak begyűjtésére?

Vaski Ferenc válasza: „A kopogtató cédulákat gyűjtő szervezet az intézmény vezetőjénél előzetesen ezt az igényét jelezte, melyeket munkaidőn túl a lakóktól személyesen kérhetett. Ebben az értelemben szabadon élhettek választó jogukkal, mint az a lakó is aki szabadon eldöntötte, hogy elmegy szavazni vagy nem megy. A választójogukkal kapcsolatos információkhoz vagy a hivatalos tájékoztatók útján vagy személyes beszélgetések során hozzájuthattak. Fontos, hogy az intézményben senki párt referenciáját nem irányította sem az intézmény vezetője sem munkatársai.”

Ajánlás: Javasoljuk, hogy az intézmény tegyen lépéseket annak érdekében, hogy a cselekvőképes lakók gyakorolhassák választójogukat, s hogy minden esetben hozzáférjenek a döntésük meghozatalához szükséges információkhoz. Javasoljuk továbbá, hogy – amennyiben a fenti kérdésre adott válasz alapján szükséges – az intézmény vezetősége tegye meg a szükséges intézkedéseket.

5. A lakók véleménye az intézetről

Azok többsége, akikkel volt alkalmunk személyes interjút készíteni, alapvetően elégedettek az intézettel. Több lakó kiemelte, hogy lehetősége volt utazni a sport és művészeti tevékenységek révén, olyan helyekre is, ahova egyébként nem juthatott volna el. A lakóknak sikerélményt jelenteknek ezek a tevékenységek, versenyek, utazások. Az egyik lakó elmondta, hogy "ez egy nyitott intézmény", ahol mindössze "az intézeti törvényt kell betartani". Ezen túl sokan elmondták, hogy szeretnének önállóan élni. Az egyik lakó megfogalmazta, hogy „az intézet mindent a segge alá rak", amit ő már nagyon megszokott, s ezért nehezen tudná elképzelni azt, hogy az intézményen kívül éljen. Sokan mondták, hogy gondolkoztak azon, hogy elmennének az intézetből, de az ottani körülményeket nem tudnák maguknak megteremteni abból a fizetésből, amit megkaphatnak, félnének attól, hogy magukra maradnának. Szintén visszatérő motívum volt az, hogy bár felnőtteknek nevezik őket, s annak is érzik magukat, sok esetben gyerekként kezelik őket, erre példaként a napirend meghatározottságát (pl. fürdés időpontja, A Félúton házakban a mosógép elindításának szabályai), illetve a kijárársra vonatkozó szabályokat említették („népszámlálás”, felelősségvállalási nyilatkozat).¹³

Több lakó elmondta, hogy nekik az is fáj, ahogy a társadalom kezeli őket, hogy ha tudják róluk, hogy intézetben laknak, akkor úgy érzik lenézik őket, kirekesztően viselkednek velük.

Vaski Ferenc megjegyzése: „Ennek a problémának a kezelésén dolgozik az intézmény minden munkatársa: munka, művészet, sport, egyéb integrációs programok.”

---

¹³ Vaski Ferenc megjegyzése: „Az intézmény saját szennyvíztisztító biztonságos üzemelése kívánja meg azt, hogy ne egyszerre egy időben működjön minden mosógép.”

6. Összegzés és javaslatok a fenntartónak

A Fővárosi Önkormányzat Darvastói Foglalkoztató Intézetében tett látogatás során azt tapasztaltuk, hogy az intézmény vezetősége és munkatársai mindent megtesznek a lakók emberi jogainak érvényesülése, az intézményen belüli konfliktusok szakszerű kezelése érdekében, s az intézmény igen gazdag szolgáltatási spektrum révén igyekszik minél jobb életminőséget teremteni a lakók számára. Az intézményben élő személyek emberi jogainak fokozottabb érvényesülése, az intézménnyel való nagyobb elégedettség érdekében javaslatokat fogalmaztunk meg a külvilággal való kapcsolattartással, az egészségügyi ellátást érintő tájékoztatással és a pénzkezelés gyakorlatával kapcsolatban. A továbbiakban a Fővárosi Önkormányzat figyelmét szeretnénk felhívni a további fejlesztésekkel kapcsolatos két javaslatunkra:

- Az intézmény fejlesztésére és bővítésére az önkormányzat az utóbbi évtizedben jelentős fejlesztési forrásokat fordított: ennek eredményeként az intézmény fizikai körülményei jelentősen javultak, miközben megnövekedett az intézményben igénybe vehető férőhelyek száma. A szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 57. §-a (3) bekezdése értelmében szakosított ellátást nyújtó bentlakásos intézmények esetében egy telephelyen legfeljebb 150 fő helyezhető el. Az intézményben jelenleg 278 fő él. Javasoljuk ezért az intézményben rendelkezésre álló férőhelyek folyamatos csökkentését.
- Az intézményben lakó személyek az esetek túlnyomó többségében elégedettségüknek adtak hangot, a munkatársakhoz való viszonyuk és a szolgáltatásokkal való elégedettségük általában jó volt. Igen sokan sérelmezték azonban, hogy eredeti lakóhelyüktől távol kell élniük, ezért emberi kapcsolataik megszakadtak, elszigetelve érzik magukat. Javasoljuk ezért, hogy a férőhelyek esetleges átszervezése, áthelyezése során a fenntartó és az intézmény törekedjen arra, hogy minél több lakónak legyen lehetősége a jelenleginél integráltabb helyen - a fővárosban vagy a közelben lévő településeken, kis csoportos lakhatást nyújtó szolgáltatás keretében – élni.